

Inwentaryzacja przyrodnicza dla projektu
„Zagospodarowanie cieków wodnych w Gminie Porąbka”
Sołectwo Czaniec

Opracowanie: Zespół CREATIVE TOWER w składzie:

dr hab. Joanna Zalewska-Gałosz, Wojciech Gałosz, Paweł Gałęcki, Małgorzata Krzysztofik

www.creative-tower.pl

Spis treści

1.	Charakterystyka ogólna terenu.....	6
1.1.	Położenie i granice obszaru opracowania	6
1.2.	Charakterystyka fizjograficzna terenu	8
1.3.	Ogólna charakterystyka zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.....	8
2.	Przyroda ożywiona	9
2.1.	Szata roślinna	9
2.1.1.	Metodyka inwentaryzacji szaty roślinnej.....	9
2.1.2.	Stan zbadania szaty roślinnej na podstawie dostępnej literatury i innych opracowań	9
2.1.3.	Charakterystyka roślinności rzeczywistej	9
2.1.4.	Potencjalna roślinność naturalna.....	9
2.1.5.	Charakterystyka naturalnych i półnaturalnych fitocenoz i siedlisk przyrodniczych	11
2.2.	Flora.....	13
2.2.1.	Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych ..	13
2.2.2.	Występowanie gatunków inwazyjnych	13
2.2.3.	Drzewa pomnikowe i drzewa spełniające warunki objęcia ochroną.....	14
2.2.4.	Potrzeby ochrony flory w świetle istniejących zagrożeń.....	14
2.2.5.	Gatunki obce geograficznie we florze roślin naczyniowych	16
2.3.	Fauna.....	16
2.3.1.	Dotychczasowy stan wiedzy o faunie obszaru opracowania	16
2.3.2.	Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt	16
2.3.3.	Zagrożenia dla fauny i potrzeby jej ochrony w świetle istniejących zagrożeń.....	18
3.	Przyroda nieożywiona i krajobraz.....	19
3.1.	Geomorfologia	19
3.2.	Hydrologia i wody powierzchniowe.....	19
3.3.	Gleby	19
3.4.	Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne, obiekty kulturowe	19
4.	Ochrona przyrody	20
4.1.	Istniejące formy ochrony przyrody.....	20
4.2.	Wskazania terenów i obiektów przewidzianych do ochrony zasobów przyrodniczych	20
4.3.	Wskazanie korytarzy ekologicznych.....	21
4.4.	Wskazanie szlaków migracyjnych zwierząt.....	22
4.5.	Strefy węzłowe.....	22
4.6.	Biocentra.....	22
4.7.	Bariery ekologiczne	22

4.8.	Przyroda obszaru na tle dyrektyw Unii Europejskiej	24
4.9.	Przyroda obszaru opracowania w świetle prawa RP	24
5.	Wskazania konserwatorskie oraz wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.....	25
6.	Wskazania działań niezbędnych dla podjęcia celem ochrony bioróżnorodności analizowanego obszaru	25
7.	Sporządzenie uzasadnienia do planowanych działań projektowych: infrastrukturalnych i informacyjno-edukacyjnych (ścieżka dydaktyczna w zakresie edukacji ekologicznej, elementów dydaktyczno-przyrodniczych, uruchomienia sezonowych terenowych centrów edukacji ekologicznej oraz placów edukacji ekologicznej przez zabawę) i innych działań niezbędnych do podjęcia celem ochrony bioróżnorodności	26
7.1.	Bezpośrednie działania przyrodnicze – ochrona różnorodności biologicznej	26
7.2.	Działania infrastrukturalne i edukacyjno-informacyjne – wsparcie dla ochrony różnorodności biologicznej.	27
Literatura.....		30
Fotografia 1 Teren wzdłuż Młynówki Czanieckiej. W głębi widoczny kościół w Czańcu i centrum wsi ..		6
Fotografia 2 Aleja dorodnych dębów w centrum Czańca		12
Fotografia 3 Płat kwitnącej nawłoci późnej <i>Solidago gigantea</i> nad Domaczką		13
Fotografia 4 Kapliczka nad Domaczką.....		19
Mapa 1 Rozmieszczenie szlaków na tle sposobu zagospodarowania terenu		7
Mapa 2 Teren projektowy na tle mapy roślinności potencjalnej. Granice zaznaczono czerwonym prostokątem		10
Mapa 3 Mapa z zaznaczonymi siedliskami półnaturalnymi.....		11
Mapa 4 Mapa potrzeb z zakresu ochrony flory		15
Mapa 5 Korytarze ekologiczne w otoczeniu terenu projektowego		21
Mapa 6 Zaznaczona na mapie oś bariery ekologicznej, przebiegająca wzdłuż ul. Kard. Karola Wojtyły		23
Tabela 1 Zaobserwowane ptaki chronione.....		17

1. Charakterystyka ogólna terenu

Sołectwo znajduje się na pograniczu dwóch dużych jednostek fizjograficznych: Beskidu Małego i Pogórza Śląskiego. Jest to w znacznej mierze teren pofalowany z mniejszymi i większymi wypłaszczeniami w dolinach potoków oraz rzeki Soły. Obszar pokryty jest luźną zabudową, polami uprawnymi, terenami zielonymi. Południową część pokrywają lasy. W centralnej części znajduje się spory fragment starodrzewiu o charakterze parkowym.

1.1. Położenie i granice obszaru opracowania

Pod względem administracyjnym obszar położony jest w województwie Śląskim, na terenie powiatu bielskiego.

Obserwacje wykonywano w oparciu o wyznaczony szlak i jego najbliższe otoczenie. Równocześnie inwentaryzowano najciekawsze pod względem przyrodniczym obiekty, które mogłyby stanowić lokalne centra bioróżnorodności lub wykazują nadzwyczajny walor przyrodniczy. Poniższa mapa obrazuje przebieg planowanych działań. Obserwacje – w zależności od dostępu do terenu – były prowadzone w buforze do 50 m od osi szlaków.

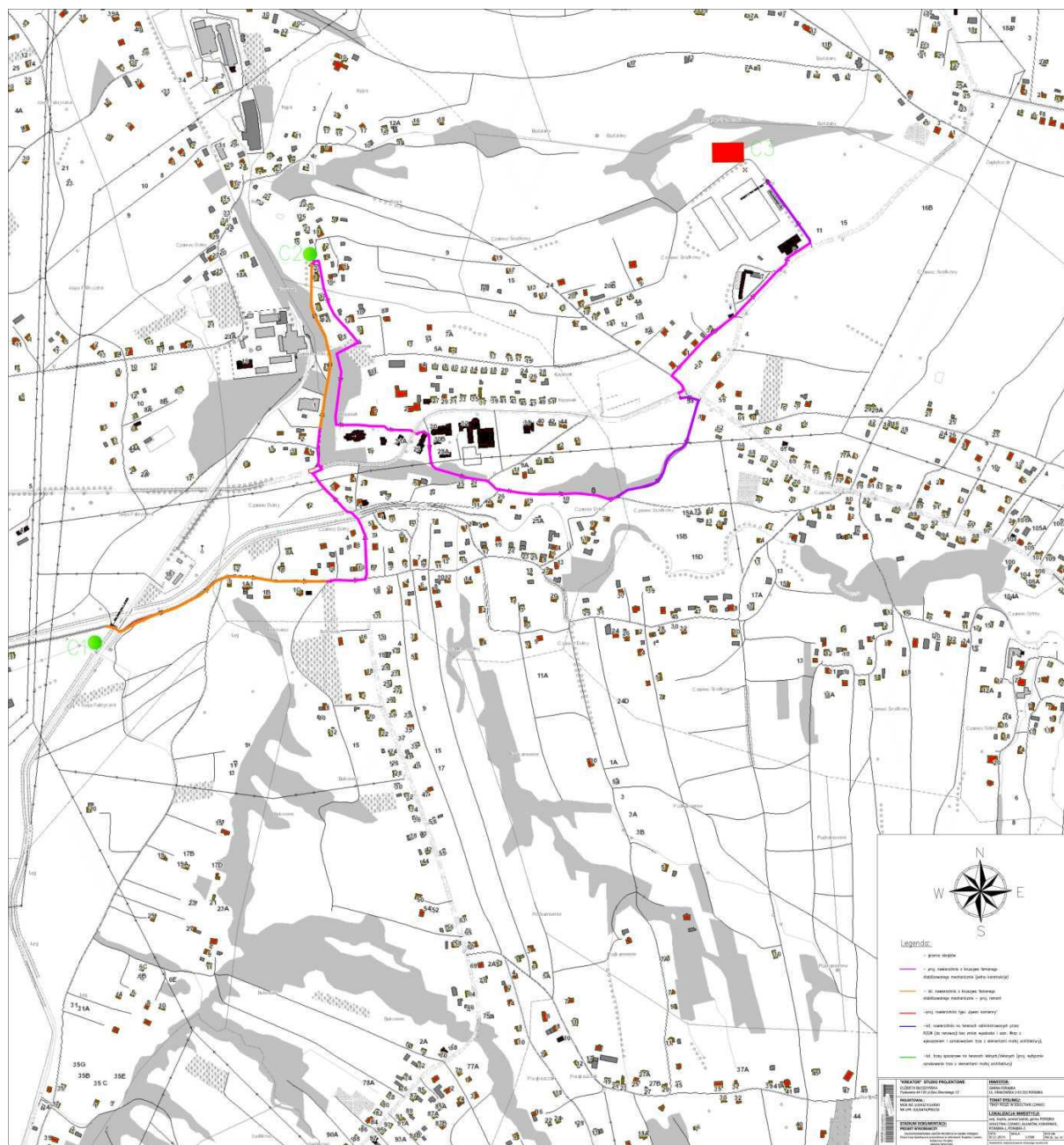
Fotografia 1 Teren wzdłuż Młynówki Czanieckiej. W głębi widoczny kościół w Czańcu i centrum wsi

Źródło: Creative Tower

Inwentaryzacja przyrodnicza dla projektu „Zagospodarowanie cieków wodnych w Gminie Porąbka”
Sołectwo Czaniec

Mapa 1 Rozmieszczenie szlaków na tle sposobu zagospodarowania terenu

Źródło: Opracowanie własne

1.2. Charakterystyka fizjograficzna terenu

Pod względem fizjograficznym, według Kondrackiego znajduje się na pograniczu dwóch jednostek o randze mezoregionu, należących do dwóch makroregionów:

513 Zewnętrzne Karpaty Zachodnie

513.3 Pogórze Zachodnie

513.32 Pogórze Śląskie

513.44-57 Beskidy Zachodnie

513.47 Beskid Mały

Beskid Mały (513.47) – pasmo górskie w Polsce, stanowiące część Beskidów Zachodnich. Ma długość ok. 35 km i szerokość 10-15 km. Jest przedłużeniem na wschód Beskidu Śląskiego, od którego oddziela go szeroka Brama Wilkowicka. Jest to niewielkie powierzchniowo (stąd jego nazwa), ale zwarte pasmo górskie. Najwyższym szczytem jest Czupeł (930 m).

Pogórze Śląskie (513.32) – pogórze w południowej Polsce, fragment Pogórza Zachodniobeskidzkiego, ograniczony dolinami Olzy na zachodzie i Skawy na wschodzie, oddzielony od Beskidu Śląskiego i Małego na południu, przechodzący w Kotlinę Oświęcimską i Ostrawską na północy. Jest porożcinane dolinami rzek: Olzy, górnej Wisły, Białej, Soły, Wieprzówki, Kleczanki i Skawy.

Obszar jest gęsto zaludniony, na jego terenie znajdują się miasta: Cieszyn, Skoczów, Bielsko-Biała, Kęty, Andrychów, Wadowice.

Powierzchnia wynosi 545 km², szerokość pasma wyżyn 5–15 km, wysokość waha się od 300 do 500 m n.p.m.

Geobotanicznie, zgodnie z podziałem dokonany przez J.M. Matuszkiewicza, teren należy do następujących jednostek:

H. Dział Zachodniokarpacki

H.1. Kraina Karpat Zachodnich

H.1a. Podkraina Zachodniobeskidzka

H.1a.1. Okręg Pogórza Śląskiego

H.1a.1.c Andrychowski

1.3. Ogólna charakterystyka zapisów miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Zarówno zapisy miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, jak i studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego nie są w konflikcie z działaniami planowanymi w ramach projektu.

2. Przyroda żywna

2.1. Szata roślinna

2.1.1. Metodyka inwentaryzacji szaty roślinnej

Inwentaryzacja botaniczna oparta jest o wizyty terenowe. Dla każdej dostępnej lokalizacji sporządzano spis florystyczny, jeśli dało się oznaczyć, określano zbiorowiska roślinne. Spisy florystyczne wykonywano koncentrując się na gatunkach dominujących. Szczególnie intensywnie poszukiwano gatunków ginących, rzadkich, bądź podlegających ochronie, a także gatunków inwazyjnych i obcego pochodzenia. Fitocenozy określone zostały w oparciu o strukturę płatów i gatunki dominujące. Nie wykonywano zdjęć fitosocjologicznych. Sporządzano szkice rozmieszczenia wyróżnianych zbiorowisk oraz dokumentację fotograficzną.

Gatunki chronione przyjęto za Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 9 października 2014 w sprawie ochrony gatunkowej roślin. Jako gatunki rzadkie przyjęto te, które znajdują się na Czerwonej liście roślin naczyniowych Polski (Zarzycki, Szela 2006), lub na Czerwonej liście roślin naczyniowych województwa śląskiego (Parusel, Urbisz 2012).

2.1.2. Stan zbadania szaty roślinnej na podstawie dostępnej literatury i innych opracowań

Nie udało się odnaleźć żadnych aktualnych prac naukowych na temat szaty roślinnej i flory badanego obszaru. W Urzędzie Gminy przeszukano zasoby zawarte w dokumentach typu Raport Oddziaływania Przedsięwzięcia na Środowisko, czy Karta Informacyjna Przedsięwzięcia, jednak nie odnaleziono żadnych istotnych danych. Zazwyczaj powielały one ogólne informacje zawarte w innych dokumentach. Również w dokumentach planistycznych, jak Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, czy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Porąbka nie odnaleziono żadnych bardziej szczegółowych danych. Przeszukano również internetowe bazy danych, jednak tam również nie odnaleziono żadnych szczegółowych zapisów. Dane zawarte w bazie danych Atpol Instytutu Botaniki UJ zostały opublikowane w Atlasie rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce (Zając i Zając 2001), jednak zastosowana tam siatka 10 na 10 km daje zbyt niską rozdzielczość, aby dane były jakkolwiek bardziej szczegółowo interpretowalne.

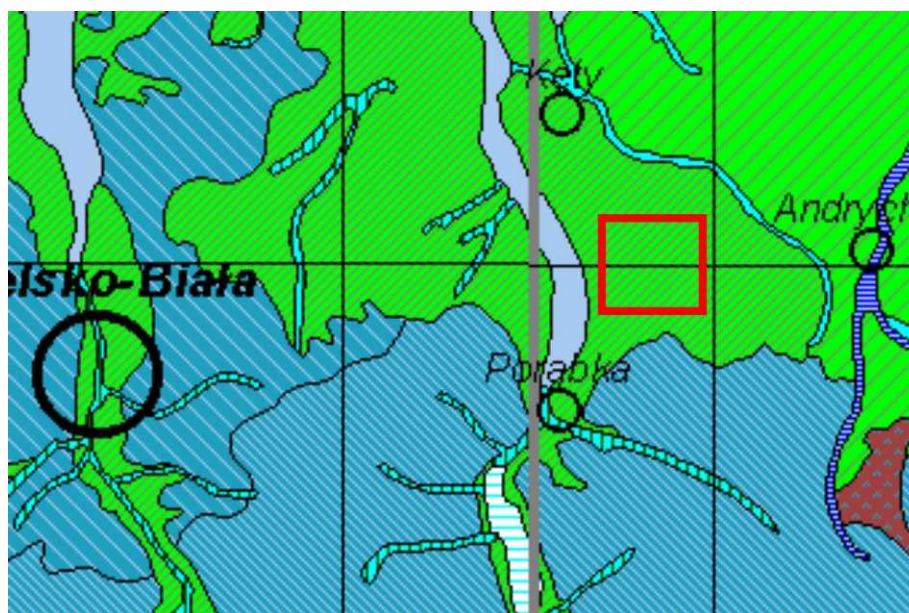
2.1.3. Charakterystyka roślinności rzeczywistej

Roślinność rzeczywista terenu jest mocno przekształcona. Na dobrą sprawę nie da się w otoczeniu ścieżek znaleźć siedlisk naturalnych. Jedynie znajdująca się nad potokiem Domaczka skarpa o południowej wystawie posiada cechy grądu środkowoeuropejskiego *Galio-Carpinetum betuli* Oberd. 1957, jednak samo jego runo jest bardzo mocno zdegradowane. Na znacznej długości tras otoczenie zajmują siedliska segetalne oraz zieleń urządzona otaczająca dość zwartą zabudowę. Północno-zachodni odcinek (okolice kościoła rzymskokatolickiego) zagospodarowany jest w formie parkowej, gdzie w drzewostanie wyróżniają się dorodne dęby szypułkowe *Quercus robur* i robinie akacjowe *Robinia pseudoacacia*.

2.1.4. Potencjalna roślinność naturalna

W zakresie potencjalnej roślinności naturalnej ogólne informacje podaje mapa opracowana w 1995 r. przez W. Matuszkiewicza i zespół. Według tych danych cały obszar projektowy zawiera się w zbiorowisku *Tilio-Carpinetum* grąd subkontynentalny, odmiana małopolska, forma podgórska, seria uboga. Uwzględniając różnorodność mikrosiedlisk można by jeszcze wyróżnić siedlisko potencjalne ciągnące się wzdłuż potoku Domaczka: *Alnetum incane* nadrzeczna olszynka górska. Poniższa rycina wskazuje szeroko zaznaczony teren projektowy, na tle mapy W. Matuszkiewicza.

Mapa 2 Teren projektowy na tle mapy roślinności potencjalnej. Granice zaznaczono czerwonym prostokątem

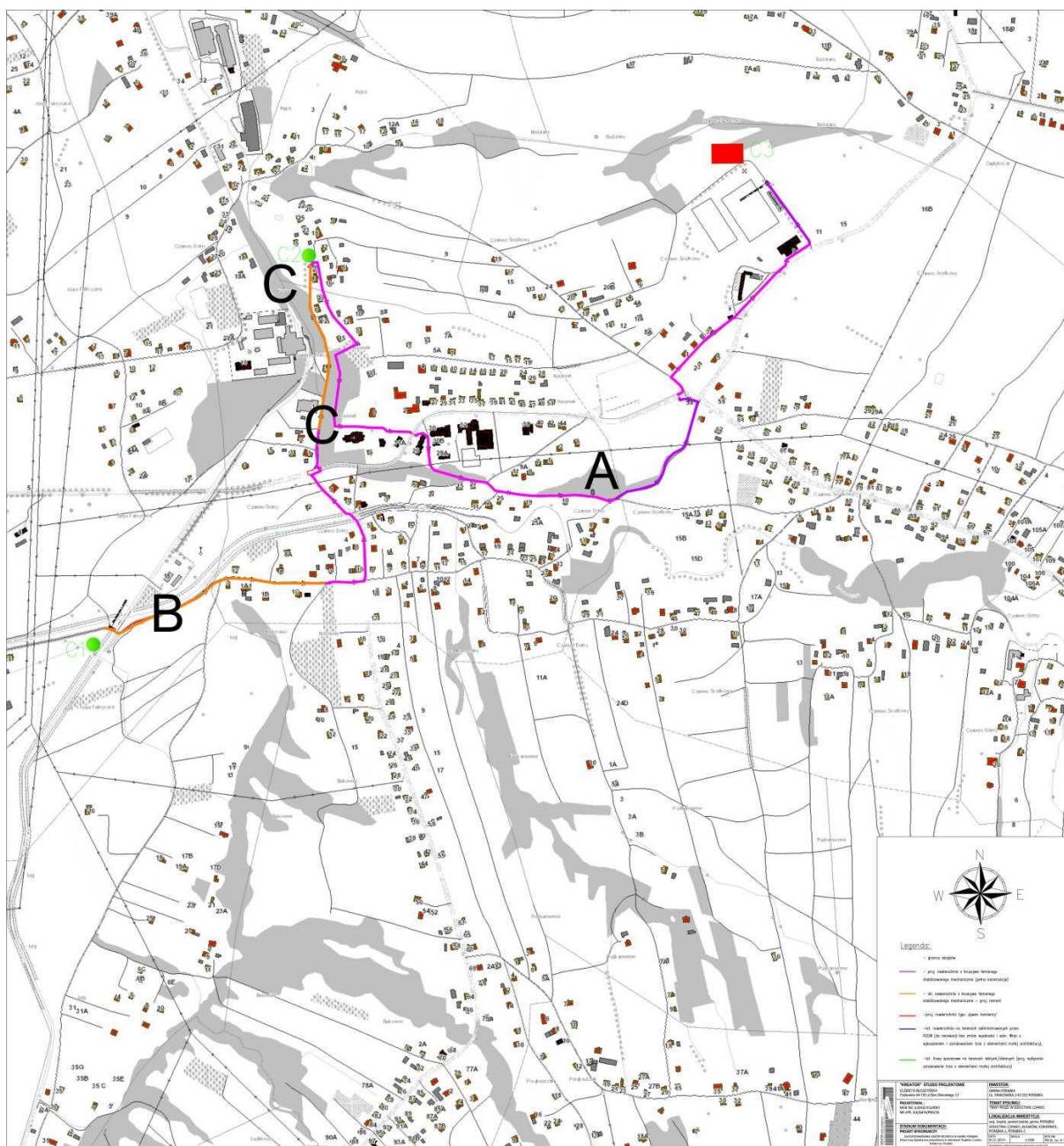

Źródło: Opracowanie własne

2.1.5. Charakterystyka naturalnych i półnaturalnych fitocenoz i siedlisk przyrodniczych

W terenie projektowym brak naturalnych fitocenoz. Na poniższej mapie zaznaczono lokalizację ważniejszych płatów.

Mapa 3 Mapa z zaznaczonymi siedliskami półnaturalnymi

Źródło: Opracowanie własne

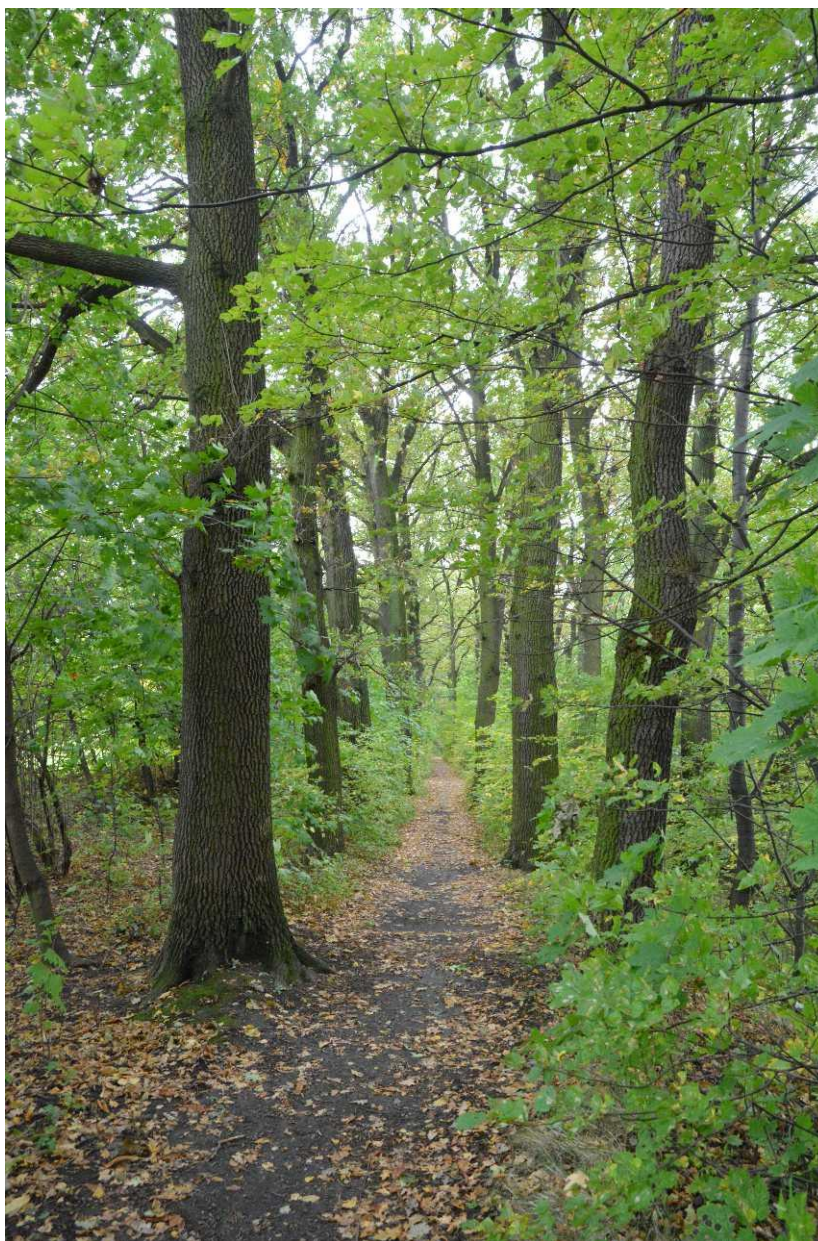
W części południowej, na skarpie nad potokiem Domaczka znajduje się obszar (oznaczenie na mapie -A), który szatą roślinną grądu środkowoeuropejskiego *Tilio-Carpinetum betuli* Oberd. 1957. W warstwie runa występuje turzycza leśna *Carex sylvatica*, ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna*, niecierpek pospolity *Impatiens noli-tangere*, czyściec leśny *Stachys sylvatica*. W warstwie podszytu są nieliczne młode graby i dęby oraz leszczyna pospolita *Corylus avellana*, trzmielina zwyczajna *Euonymus europaeus*. W środkowej części płatu

znajduje się kapliczka, przy której nasadzono dęby szypułkowe *Quercus robur* i lipy drobnolistne *Tilia cordata*.

W zachodniej części, wzdłuż Młynówki Czanieckiej (oznaczenie na mapie: B), ciągną się wykaszane łąki, które trudno jednak sklasyfikować do konkretnej fitocenozy. Występuje tu licznie kostrzewa łąkowa *Festuca pratensis*, kupkówka pospolita *Dactylis glomerata*, życica trwała *Lolium perenne*.

Rzadziej pojawiają się mniszek lekarski *Taraxacum officinale*, wrotycz pospolity *Tanacetum vulgare*, koniczyna łąkowa *Trifolium pratense*, wyka ptasia *Vicia cracca*, szczaw zwyczajny *Rumex acetosa*, nawłóć późna *Solidago gigantea*.

Fotografia 2 Aleja dorodnych dębów w centrum Czańca

Źródło: Creative Tower

W części północnej (oznaczenie na mapie: C) znajduje się obszar starodrzewiu wskazujący ślady założenia parkowego. Nie jest to siedlisko naturalne, czy półnaturalne, ale ze względu na wysoką wartość przyrodniczą, biocenotyczną i wiek drzew, zasługuje na opisanie w tej części. Drzewostan

wzdłuż młynówki stanowią głównie dorodne dęby szypułkowe *Quercus robur*. W południowej części licznie występują olchy czarne *Alnus glutinosa*, pojedynczo pojawiają się lipy drobnolistne *Tilia cordata*, robinie akacjowe *Robinia pseudoacacia*, jesion wyniosły *Fraxinus excelsior*. Runo jest słabo wykształcone, liczniej występuje tylko ziarnopłon wiosenny *Ficaria verna* i zawilec gajowy *Anemone nemorosa*.

2.2. Flora

Flora została w znacznej mierze opisana w poprzednich punktach. Podsumowując, można stwierdzić, że flora nie przedstawia wyjątkowych walorów, jest dość uboga i mało urozmaicona. Nie formuje się w dobrze wykształcone zespoły roślinne. Wynika to prawdopodobnie z faktu długotrwałego i intensywnego zainwestowania terenu przez ludzi. Nawet obszary obecnie pozostawione przyrodzie, w przeciągu ostatnich 40 lat były intensywnie użytkowane rolniczo.

2.2.1. Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków roślin naczyniowych

Nie ujawniono występowania żadnych okazów należących do wymienionych wyżej gatunków. Nie należy się ich również spodziewać na terenie projektowym, ze względu na długotrwałe i intensywne gospodarowanie przez człowieka.

2.2.2. Występowanie gatunków inwazyjnych

Fotografia 3 Płat kwitnącej nawłoci późnej *Solidago gigantea* nad Domaczką

Źródło: Creative Tower

Na terenie projektowym stwierdzono liczne występowanie nawłoci późnej *Solidago gigantea*. Nad Domaczką zaobserwowano miejscami liczny rdestowiec ostrokończysty *Reonurtia japonica* oraz niecierpek gruczołowaty *Impatiens glandulifolia*. Wszystkie wymienione gatunki posiadają wysoki potencjał inwazyjności, jednak stadium inwazji w tym terenie, to wstępna kolonizacja. Jedynie nawłóć późna na ugorach miejscami zaczyna osiągać zwarcie.

2.2.3. Drzewa pomnikowe i drzewa spełniające warunki objęcia ochroną

Na terenie objętym obserwacjami nie odnaleziono drzew spełniających warunki objęcia ochroną pomnikową. Istnieje możliwość występowania takich okazów na terenie parku Fabryki Tektury, jednak jest to teren prywatny i nie udało się dojść do porozumienia z właścicielem, aby wejść na jego teren celem pomiaru drzew.

Na dzień dzisiejszy istnieje niepewność co do kryteriów ochrony pomnikowej, gdyż w 2. połowie grudnia 2017 r. ma zostać wydane rozporządzenie Ministra Środowiska z nowymi kryteriami ochrony pomnikowej.

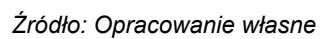
2.2.4. Potrzeby ochrony flory w świetle istniejących zagrożeń

Można zdiagnozować następujące potrzeby:

Rośliny inwazyjne – opanowanie krajobrazu przez nie w obrębie tego obszaru nie jest zbyt wysokie. Należy w przyszłości podejmować akcję usuwania i niszczenia (I1, I2), dopóki nie nastąpi zagęszczenie płatów. Największe zagrożenie stwarza roślinność inwazyjna nad Domaczką (I2), gdyż ciek stanowi korytarz, którym mogą rozprzestrzeniać się diaspory na większe odległości.

Ochrona starodrzewiu – pomimo braku drzew pomnikowych, należy chronić i pielęgnować istniejący drzewostan (D1). Stanowi on dominantę krajobrazową oraz lokalny korytarz ekologiczny. Zabiegi pielęgnacji należy przeprowadzić, aby uniknąć konfliktu z lokalną społecznością, gdyż przez drzewostan będzie licznie uczęszczana ścieżka. W odległej przyszłości, po osiągnięciu przez drzewa rozmiarów pomnikowych, należałoby istniejącą aleję dębów objąć ochroną pomnikową.

Planowe wzbogacanie flory o gatunki niegdyś powszechnie występujące – obecnie w zieleni przydomowej obserwuje się coraz większe ubożenie gatunkowe. Moda na trawniki i iglaki powoduje, że zanikają np. rośliny kwiatne łąk, a trawnik staje się zbiorem 3-4 gatunków roślin. Należy dosadzać, dosiewać w miejscach publicznych (N1) rośliny kwiatowe, czy gatunki i odmiany drzew zanikające w krajobrazie.

2.2.5. Gatunki obce geograficznie we florze roślin naczyniowych

Gatunki obce zostały wymienione w punkcie 2.2.2. Poza nimi, spośród gatunków obcych odnaleziono robinie akacjowe *Robinia pseudoacacia* oraz dereń rozłogowy *Cornus sericea*. W niniejszym opracowaniu nie opisujemy roślin uprawnych i roślin ozdobnych, rosnących na terenie ogrodów.

2.3. Fauna

2.3.1. Dotychczasowy stan wiedzy o faunie obszaru opracowania

Źródła wiedzy na temat występujących tu zwierząt są stosunkowo nieliczne. Udało się odnaleźć pracę R. Mysłajka (2015) opisującą nietoperze tego terenu. W 2016 r. została wydana monumentalna praca „Ptaki Karpat” opisując m.in. teren projektowy. Jej użyteczność w zakresie realizowanej pracy jest jednak niska, gdyż udostępnione dane są stosunkowo mało szczegółowe. W Urzędzie Gminy przeszukano zasoby zawarte w dokumentach typu Raport Oddziaływania Przedsięwzięcia na Środowisko, czy Karta Informacyjna Przedsięwzięcia, jednak nie odnaleziono żadnych istotnych danych. Zazwyczaj powielają one ogólne informacje zawarte w innych dokumentach. Również w dokumentach planistycznych, jak Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego, czy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Porąbka nie odnaleziono żadnych bardziej szczegółowych danych.

2.3.2. Występowanie chronionych, rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt

Obserwowano następujące gatunki chronione.

Borowiec wielki *Nyctalus noctula* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek pospolity na terenie kraju. Żeruje w szerokiej gamie krajobrazów, lata wysoko, szybko. Okres dzienny spędza w dziuplach lub innych podobnych schronieniach. Obserwowany nad Domaczką, nad Młynówką Czaniecką, w okolicach kościoła oraz w okolicach cmentarza.

Nocek rudy *Myotis daubentonii* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek pospolity na terenie kraju. Żeruje nad wodami, dzień spędza w dziuplach lub innych podobnych schronieniach. Obserwowany nad Domaczką i w okolicach Fabryki Tektury.

Nocek Natterera *Myotis nattereri* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek dość częsty na terenie kraju. Żeruje często wśród roślinności. Odnotowany w okolicach Fabryki Tektury.

Nocek orzęsiony *M. emarginatus* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek rzadki, z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej. Podawany z okolic Fabryki Tektury.

Nocek Brandta *M. brandti* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek dość częsty na terenie kraju. Żeruje często nad wodami. Podawany z okolic Fabryki Tektury.

Nocek wąsatek *M. mystacinus* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek dość częsty na terenie kraju. Żeruje często nad wodami. Podawany z okolic Fabryki Tektury.

Gacek brunatny *Plecotus auritus* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek dość częsty na terenie kraju. Żeruje wśród gęstej zieleni. Podawany z okolic Fabryki Tektury.

Podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* – nietoperz, ochrona ścisła. Gatunek rzadki, z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej. Podawany z budynku Przedszkola w Czańcu.

Wiewiórka ruda *Sciurus vulgaris* – ssak, ochrona ścisła. Do niedawna gatunek pospolity w Polsce. Obecnie coraz rzadziej spotykany. Obserwowany w starodrzewiu w okolicy Fabryki Tektury.

Jeż zachodni *Erinaceus concolor* – ssak owadożerny, ochrona ścisła. Gatunek wciąż jeszcze dość pospolity w kraju, jednak zagrożony przez rozwijającą się sieć dróg kołowych. Obserwowany nad Domaczką.

Żaba trawna *Rana temporaria* – płaz, ochrona częściowa. Gatunek dość pospolity w kraju. Obserwowana nad Domaczką i w okolicach Młynówki Czanieckiej.

Jaszczurka zwinka *Lacerta agilis* – gad, ochrona częściowa. Gatunek dość pospolity w kraju. Obserwowany nielicznie w okolicach boiska sportowego.

Czerwończyk nieparek *Lycena dispar* – motyl, ochrona ścisła. Gatunek rzadki, z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej. Pojedynczego osobnika obserwowano nad Młynówką Czaniecką, w okolicy tzw. Skrzyni.

Spośród ptaków chronionych obserwowano następujące gatunki:

Tabela 1 Zaobserwowane ptaki chronione

L.p.	Gatunek	Opis*
1.	kuropatwa (<i>Perdix perdix</i>)	S1
2.	bażant (<i>Phasianus colchicus</i>)	C3
3.	bocian czarny (<i>Ciconia nigra</i>)	S2
4.	jastrząb (<i>Accipiter gentilis</i>)	C3
5.	myszołów (<i>Buteo buteo</i>)	C3
6.	siniak (<i>Columba oenas</i>)	S2
7.	grzywacz (<i>Columba palumbus</i>)	S3
8.	sierpówka (<i>Streptopelia decaocto</i>)	C3
9.	kukułka (<i>Cuculus canorus</i>)	S3
10.	jerzyk (<i>Apus apus</i>)	S3
11.	dzięcioł zielonosiwy (<i>Picus canus</i>)	S2
12.	dzięcioł zielony (<i>Picus viridis</i>)	S2
13.	dzięcioł czarny (<i>Dryocopus martius</i>)	C2
14.	dzięcioł duży (<i>Dendrocopos major</i>)	C3
15.	dzięcioł średni (<i>Dendrocopos medius</i>)	S1
16.	dzięciołek (<i>Dendrocopos minor</i>)	S2
17.	skowronek (<i>Alauda arvensis</i>)	S3
18.	dymówka (<i>Hirundo rustica</i>)	S2
19.	świergotek drzewny (<i>Anthus trivialis</i>)	S3
20.	pliszka górska (<i>Motacilla cinerea</i>)	S2
21.	pliszka siwa (<i>Motacilla alba</i>)	S3
22.	strzyżyk (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	C3
23.	pokrzywnica (<i>Prunella modularis</i>)	S2
24.	rudzik (<i>Erithacus rubecula</i>)	S3
25.	kopciuszek (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	S3
26.	pokląskwa (<i>Saxicola rubetra</i>)	S2
27.	kląskawka (<i>Saxicola rubicola</i>)	S2
28.	kos (<i>Turdus merula</i>)	C3
29.	kwiczoł (<i>Turdus pilaris</i>)	C3
30.	śpiewak (<i>Turdus philomelos</i>)	S3
31.	paszkot (<i>Turdus viscivorus</i>)	S2
32.	kapturka (<i>Sylvia atricapilla</i>)	S3
33.	cierniówka (<i>Sylvia communis</i>)	S3
34.	świstunka leśna (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	S3

**Inwentaryzacja przyrodnicza dla projektu „Zagospodarowanie cieków wodnych w Gminie Porąbka”
Sołectwo Czaniec**

35.	pierwiosnek (<i>Phylloscopus collybita</i>)	S3
36.	piecuszek (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	S3
37.	mysikrólik (<i>Regulus regulus</i>)	S3
38.	zniczek (<i>Regulus ignicapilla</i>)	S2
39.	raniuszek (<i>Aegithalos caudatus</i>)	S2
40.	czarnogłówka (<i>Poecile montanus</i>)	S3
41.	sosnówka (<i>Periparus ater</i>)	C3
42.	modraszka (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	C3
43.	bogatka (<i>Parus major</i>)	C3
44.	kowalik (<i>Sitta europaea</i>)	C3
45.	pełzacz leśny (<i>Certhia familiaris</i>)	C2
46.	gąsiorek (<i>Lanius collurio</i>)	S1
47.	sójka (<i>Garrulus glandarius</i>)	C3
48.	sroka (<i>Pica pica</i>)	C3
49.	kawka (<i>Corvus monedula</i>)	P3
50.	gawron (<i>Corvus frugilegus</i>)	P3
51.	wrona siwa (<i>Corvus cornix</i>)	C3
52.	kruk (<i>Corvus corax</i>)	C2
53.	szpak (<i>Sturnus vulgaris</i>)	S3
54.	wróbel (<i>Passer domesticus</i>)	C3
55.	mazurek (<i>Passer montanus</i>)	C2
56.	zięba (<i>Fringilla coelebs</i>)	C3
57.	kulczyk (<i>Serinus serinus</i>)	S2
58.	dzwonec (<i>Chloris chloris</i>)	C3
59.	grubodziób (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	C3
60.	trznadel (<i>Emberiza citrinella</i>)	C3
61.	potrzęsacz (<i>Emberiza calandra</i>)	S2

Źródło: Opracowanie własne

* Opis do wykazu ptaków: C – spotykany cały rok, S – tylko w sezonie lęgowym, P – tylko poza sezonem lęgowym, 1 – pojedyncze stwierdzenia, 2 – średnio pospolity, 3 – pospolity.

2.3.3. Zagrożenia dla fauny i potrzeby jej ochrony w świetle istniejących zagrożeń

Spośród zdiagnozowanych zagrożeń należy wymienić poniższe.

Utrata zróżnicowanych siedlisk i miejsc schronienia. Obejmuje w zasadzie wszystkie gatunki zwierząt. Postępująca homogenizacja krajobrazu powoduje, że zanika bioróżnorodność, zmniejsza się liczebność i zagęszczenia gatunków, które były do niedawna pospolite. Należy możliwie promować mikrosiedliska.

Utrata bazy żerowej. Obejmuje głównie wyspecjalizowane gatunki powiązane cyklami życiowymi z ginącymi roślinami, w większości owady. Należy dbać o zachowanie maksymalnej różnorodności rodzimej flory.

3. Przyroda nieożywiona i krajobraz

3.1. Geomorfologia

Czaniec leży w Zewnętrznych Karpatach Zachodnich, w makroregionie Beskidów, na pograniczu Beskidu Małego i Pogórza Śląskiego. Wskutek tego, ukształtowanie jest dość urozmaicone. Obejmuje doliny cieków: dolinę Domaczki z jej terasą zalewową oraz fragment doliny Soły.

W podłożu zalegają skały fliszu karpackiego: piaskowce poprzedzielane warstwami mułowców, łupków, czy rogowców. W terenie skały podłoża nigdzie nie wychodzą na powierzchnię. W dolinach cieków są zakryte grubą warstwą aluwii, a wzgórzach przykryte gliną zwietrzelinową, miejscami pyłami pochodzenia glacialnego.

3.2. Hydrologia i wody powierzchniowe

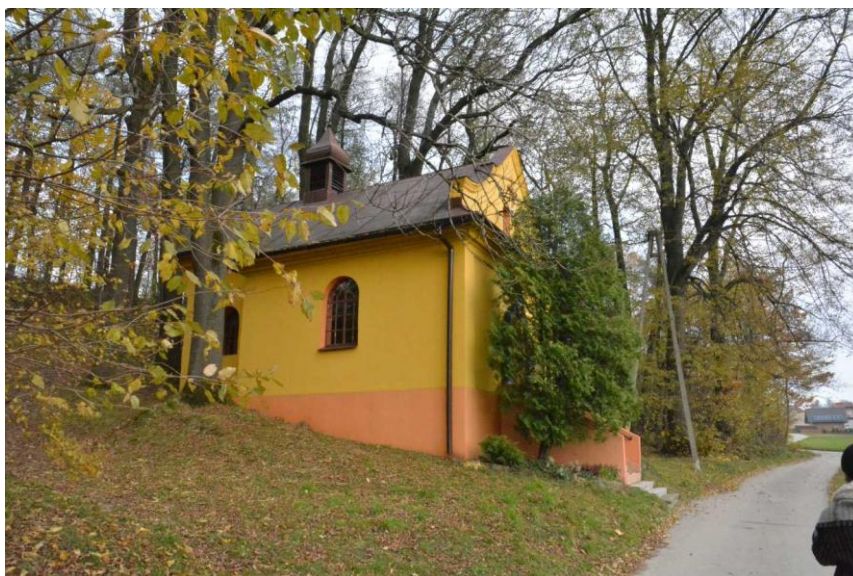
3.3. Gleby

Przeważają wietrzeniowe gleby gliniaste oraz gleby pyłowe. Na terenach rolnych są to głównie bielice. W dolinach cieków występują mady rzeczne. W licznych miejscach gleby należy określić jako pochodzenia antropogenicznego, głównie horticole.

3.4. Zagospodarowanie turystyczno-rekreacyjne, obiekty kulturowe

Zagospodarowanie w tym zakresie jest stosunkowo ubogie. Bezpośrednio przez teren projektowy nie przebiega żaden szlak turystyczny. Spośród obiektów kulturowych warto wymienić kaplicę nad Domaczką, obiekt mający swoje miejsce w świadomości mieszkańców Czańca. Kolejnym jest dawna Fabryka Tektury wraz z urządzeniami hydrotechnicznymi stanowiąca obiekt kultury technicznej.

Fotografia 4 Kapliczka nad Domaczką

Źródło: Creative Tower

4. Ochrona przyrody

4.1. Istniejące formy ochrony przyrody

Na terenie projektowym brak istniejących form ochrony przyrody. W najbliższej okolicy, w promieniu do 10 km znajdują się następujące obiekty:

1. Rezerwat Zasolnica – odległość 3,64 km,
2. Rezerwat Szeroka – odległość 8,11 km,
3. Park Krajobrazowy Beskidu Małego – odległość 1,52 km,
4. Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB120004 Dolina Dolnej Soły – odległość 4,01 km,
5. Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240023 Beskid Mały – odległość 3,21 km,
6. Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH120083 Dolna Soła – odległość 4,03 km,
7. Stanowisko dokumentacyjne Rzyczanka – odległość 8,39 km,
8. Zasolnica – rezerwat jest położony na stromych zboczach góry o takiej samej nazwie. Rezerwat powstał w 1973 r. w celu ochrony naturalnego stanowiska buczyny karpackiej. Zajmuje obszar 17 ha.

Park Krajobrazowy Beskidu Małego został utworzony w 1998 roku w celu ochrony walorów przyrodniczych Beskidu Małego. Beskid porastają lasy silnie przekształcone. W większości są to świerczyny, występujące niezgodnie, poniżej swego optimum klimatycznego. Roślinność jest bardzo zróżnicowana, występują zarówno łąki i pastwiska górskie z murawami bliźniczkowymi, czy łąki mietliczowo-mietlicowe z mietczykiem dachówkowatym. Stosunkowo licznie występują wychodnie skalne z typową roślinnością naskalną. Flora Beskidu Małego liczy sobie ok. 840 gatunków roślin.

PLB120004 Dolina Dolnej Soły obejmuje stawy hodowlane oraz fragment doliny rzeki Soły. Sama rzeka jest na tym odcinku, zależnie od fragmentu, częściowo uregulowana lub pozostawiona w stanie naturalnym. Ujawniono tu bytność 12 gatunków ptaków z I Załącznika Dyrektywy Ptasiej, między innymi ślepowrona *Nycticroax nycticroax*, którego populacja jest tu wyjątkowo liczna. Dużym walorem obszaru są dobrze zachowane łągi topolowo-wierzbowe.

Ostoja Natura 2000 PLH240023 Beskid Mały zajmuje ona 7186,2 ha. Ostoja obejmuje obszar Beskidu Małego. Na obszarze stwierdzono 14 różnych siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Wykształcone tu kwaśne buczyny stanowią największy i najlepiej wykształcony kompleks tego siedliska w Karpatach. Rosną tu liczne gatunki chronione: omieg górski, parzydło leśne. Liczne są wychodnie naskalne, a zespoły roślinne porastające je są jednym spośród przedmiotów ochrony tej ostoi Natura 2000. Stale na terenie ostoi przebywają wilki, podobnie ryś.

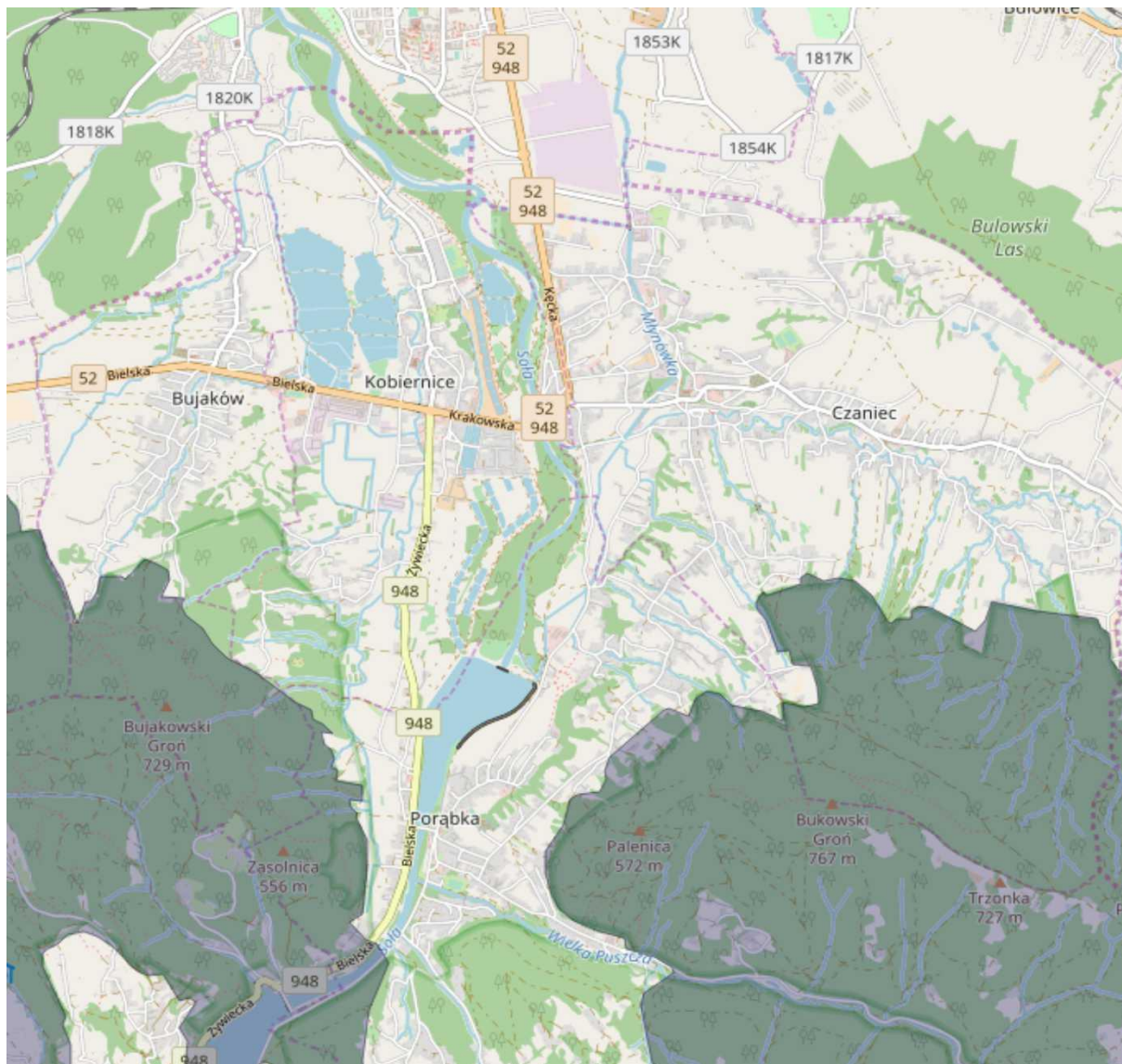
4.2. Wskazania terenów i obiektów przewidzianych do ochrony zasobów przyrodniczych

Brak takich obiektów. W przypadku zmian w prawie, można pokusić się o objęcie ochroną pomnikową wspomnianej w alei dębów w otoczeniu wspomnianej w punkcie 2.2.4., starej Fabryki Tektury. Sam drzewostan jest wyjątkowo dorodny, jednak nie osiągnął jeszcze rozmiarów pomnikowych.

4.3. Wskazanie korytarzy ekologicznych

Na podstawie jednosezonowych obserwacji trudno określić przebieg rzeczywistych, wykorzystywanych przez organizmy żywe korytarzy ekologicznych. Jednak istnieją wskazania z dokumentacji już przygotowanej, jak np. z portalu korytarze.pl. Na terenie projektowym nie wyznaczono istotnych, o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym korytarzy ekologicznych.

Mapa 5 Korytarze ekologiczne w otoczeniu terenu projektowego

Źródło: Za www.korytarze.pl.

Należy jednak stwierdzić, że wzdłuż cieku Domaczka istnieje korytarz ekologiczny o znaczeniu lokalnym.

4.4. Wskazanie szlaków migracyjnych zwierząt

Na podstawie dotychczasowych obserwacji nie udało się wyznaczyć szlaków migracyjnych zwierząt na badanym terenie. Na podstawie analizy krajobrazu należy jednak stwierdzić, że sam ciek Domaczka jest takim szlakiem, którym odbywają się migracje w niskim natężeniu.

4.5. Strefy węzłowe

Nie wyznaczono stref węzłowych na badanym terenie.

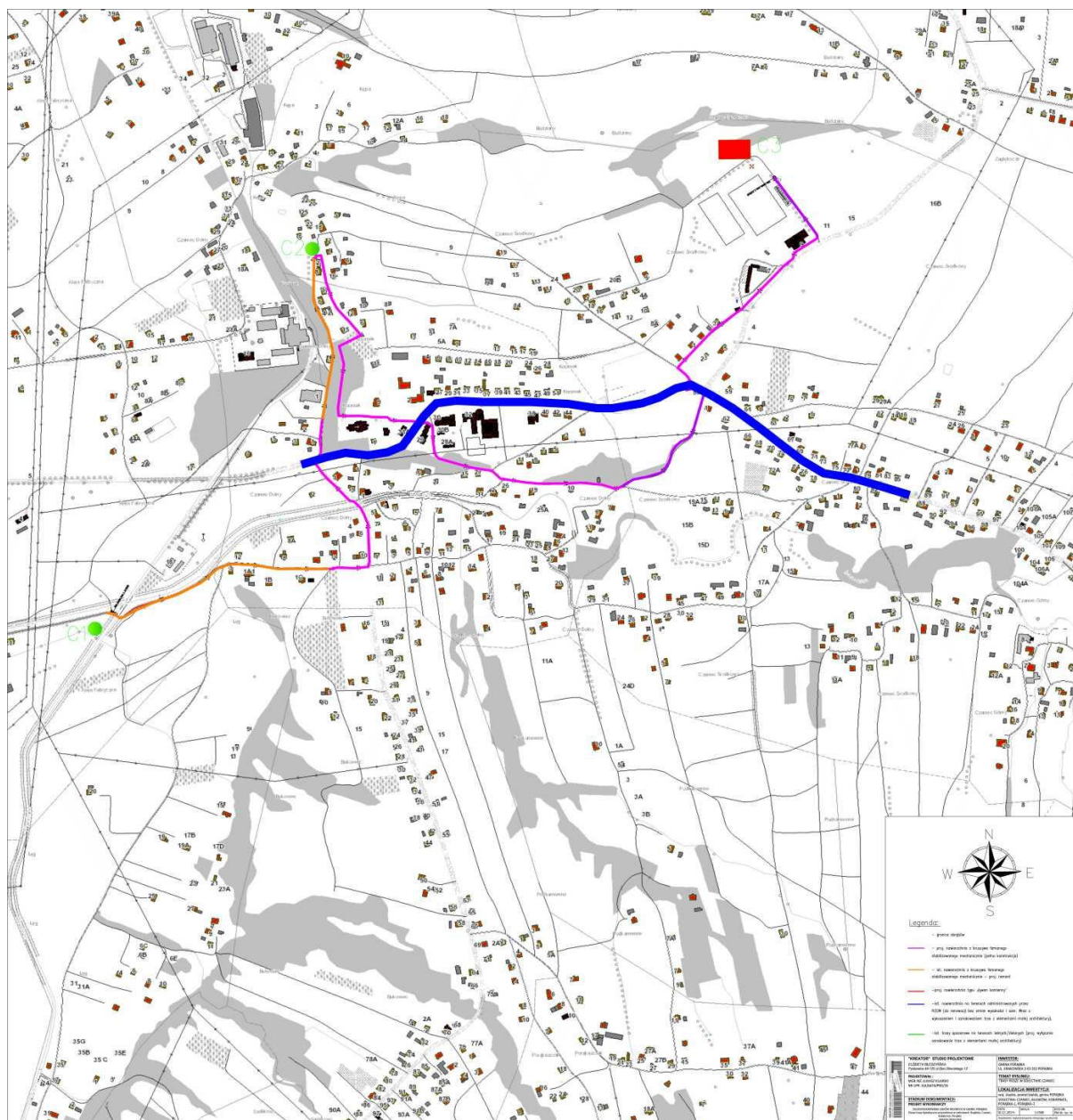
4.6. Biocentra

Nie wyodrębniono biocentrów.

4.7. Bariery ekologiczne

Podstawową barierę ekologiczną stanowi gęsta zabudowa w centrum Czańca. Niejako osią jej na terenie projektowym jest ul. Kard. Karola Wojtyły i jako taka powinna być wykazana. Zabudowa Czańca nie jest na tyle gęsta i nie łączy się w ścisły sposób z sąsiednimi wsiami, aby stanowić skuteczną barierę, ale stanowi zasadnicze zawężenie szlaków migracyjnych.

Mapa 6 Zaznaczona na mapie oś bariery ekologicznej, przebiegająca wzdłuż ul. Kard. Karola Wojtyły

Źródło: Opracowanie własne

4.8. Przyroda obszaru na tle dyrektyw Unii Europejskiej

Na opisywanym obszarze brak obszarów będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty (obszary Natura 2000). Najbliżej znajdują się następujące ostoje:

- Obszar Specjalnej Ochrony Natura 2000 PLB120004 Dolina Dolnej Soły – odległość 4,01 km,
- Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH240023 Beskid Mały – odległość 3,21 km,
- Specjalny Obszar Ochrony Natura 2000 PLH120083 Dolna Soła – odległość 4,03 km.

Na terenie projektowym opisano obecność następujących gatunków z II Załącznika Dyrektywy Siedliskowej:

- czerwńczyk nieparek *Lycena dispar* – pojedynczego osobnika obserwowano nad Młynówką Czaniecką, w okolicy tzw. Skrzyni,
- podkowiec mały *Rhinolophus hipposideros* – podawany z budynku Przedszkola w Czańcu,
- nocek orzęsiony *M. emarginatus* – podawany z okolic Fabryki Tektury.

4.9. Przyroda obszaru opracowania w świetle prawa RP

Odnotowano obecność stałą lub czasową 73 gatunków organizmów podlegających ochronie ścisłej (w tym 61 gatunków ptaków) oraz 2 gatunków podlegających ochronie częściowej. Brak na opisywanym obszarze form ochrony przyrody. Najbliższa (Park Krajobrazowy Beskidu Małego) znajduje się w odległości 1,52 km.

5. Wskazania konserwatorskie oraz wskazania do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Brak wskazań. Obecne zapisy są zgodne ze stanem obserwowanym i w zakresie obszaru projektowego nie wchodzi w konflikt z elementami przyrody.

6. Wskazania działań niezbędnych dla podjęcia celem ochrony bioróżnorodności analizowanego obszaru

Należy podjąć następujące działania:

- wzmocnić bioróżnorodność flory poprzez przygotowanie powierzchni i nasadzenia i siew roślin jednorocznych, bylin i drzew,
- poprawić warunki siedliskowe ptaków i ssaków poprzez zakup i rozwieszenie skrzynek lęgowych dla ptaków oraz skrzynek będących schronieniami dla ssaków (rekomendowane skrzynki dla nietoperzy i wiewiórek),
- poprawić warunki siedliskowe dla płazów, gadów i innych zwierząt epigeicznych poprzez wykonanie schronień w formie stosów różnorodnych substratów,
- poprawić warunki siedliskowe dla owadów latających poprzez utworzenie tzw. hoteli dla owadów,
- wzmocnić i wzbogacić bazę żerową dla owadów poprzez siew i sadzenie roślin będących źródłem pokarmu dla wymienionych wyżej organizmów,
- wykonać pielęgnację cennego drzewostanu wzdłuż Młynówki Czanieckiej w celu poprawy jego stanu sanitarnego oraz wygaszenia konfliktu ze społecznością lokalną,
- podjąć się rekultywacji terenu w otoczeniu cennego drzewostanu wzdłuż Młynówki Czanieckiej, aby powstrzymać proces degradacji przyrodniczej terenu.

7. Sporządzenie uzasadnienia do planowanych działań projektowych: infrastrukturalnych i informacyjno-edukacyjnych (ścieżka dydaktyczna w zakresie edukacji ekologicznej, elementów dydaktyczno-przyrodniczych, uruchomienia sezonowych terenowych centrów edukacji ekologicznej oraz placów edukacji ekologicznej przez zabawę) i innych działań niezbędnych do podjęcia celem ochrony bioróżnorodności

7.1. Bezpośrednie działania przyrodnicze – ochrona różnorodności biologicznej

Siew i nasadzenia roślin

Proponuje się wykonać w następującym zakresie: wysiew roślin kwiatowych łąkowych, nasadzenia geofitów (czosnek wężowy, czosnek siatkowaty), nasadzenia drzew owocowych starych odmian i innych drzew o znaczeniu biocenotycznym (jabłonie – tradycyjne odmiany, lipa drobnolistna, krzewy dające owoce, nektar i pyłek).

Uzasadnienie: działanie to przywraca bogactwo florystyczne w terenie. Pomimo pozornie niewielkiego zakresu terytorialnego, w przyszłości będzie oddziaływać na otoczenie poprzez dystrybucję diaspor: zarówno w sposób naturalny, jak i przez mieszkańców. Wybrane zostały rośliny dające pyłek i nektar dla owadów, a jesienią i zimą owoce dla ptaków. Dzięki temu wzmocni się baza żerowa tych grup zwierząt. Niebagatelny jest efekt edukacyjny, ukazujący mieszkańcom piękno bogactwa gatunkowego.

Skrzynki dla ptaków i ssaków

Proponuje się rozwiesić skrzynki dla ptaków, wiewiórek, nietoperzy.

Uzasadnienie: Obecnie dla ptaków i niektórych ssaków głównym czynnikiem ograniczającym liczebność jest brak dogodnych schronień. Mała liczba dziuplastych drzew powoduje znaczne ograniczenie populacji tych zwierząt. Skrzynki stanowią swoisty substytut dziupli. Teren zamieszkują w umiarkowanym zagęszczeniu wszystkie gatunki, dla których zamierza się utworzyć nowe schronienia, więc nie powinna mieć miejsca sytuacja tworzenia siedliska dla zwierząt, które nie będą mogły z niego skorzystać.

Prace arborystyczne

Proponuje się wykonanie prac arborystycznych: określenie stanu sanitarnego drzew, usunięcie posuszu zagrażającego.

Uzasadnienie: aleją dorodnych dębów prowadzi piesza, uczęszczana ścieżka. Bez pielęgnacji wciąż wzrasta zagrożenie dla przechodzących tamtędy osób. Istnieje niebezpieczeństwo, że mieszkańcy zażądają wycięcia tych cennych drzew, jako najbezpieczniejszego rozwiązania. Dzięki pracom

arborystycznym zostanie zminimalizowane niebezpieczeństwo. Kolejnym efektem będzie poprawa stanu sanitarnego drzew. Niebagatelnym jest efekt edukacyjny, akcja da przykład mieszkańcom, że można zapewnić bezpieczeństwo, pozostawiając dorodne drzewa w krajobrazie.

Rekultywacja terenu

Proponuje się rekultywację terenów zielonych poprzez usunięcie gruzu, popiołu, śmieci i innych odpadów.

Uzasadnienie: tereny zanieczyszczone posiadają znacznie niższą bioróżnorodność. Pozostawienie ich samym sobie powoduje rozprzestrzenianie się zanieczyszczeń dalej, np. w formie mikrocząstek plastiku, które obecnie są uważane za jedne z bardziej niebezpiecznych substancji dla organizmów.

Budowa schronień dla płazów, gadów i owadów epigeicznych

Proponuje się utworzenie schronień w formie kopców kamieni wypełnionych częściowo substratem roślinnym, jako miejsce bytowania i rozmnażania gadów, płazów i owadów epigeicznych.

Uzasadnienie: w uporządkowanym krajobrazie otaczającym siedliska ludzkie na terenie projektowym coraz mniej jest schronień dla drobnych zwierząt. Szacuje się, że w całej Europie znacząco zmniejszyła się liczebność gatunków owadów właśnie ze względu na chemizację rolnictwa i zanik mikrosiedlisk. Dlatego zaleca się odtwarzanie takich siedlisk, które mogą być swoistym refugium dla lokalnych linii genetycznych tych gatunków. Zwierzęta te pełnią niebagatelne usługi ekosystemowe, zwalczając niektóre szkodniki upraw.

Budowa tzw. hoteli dla owadów

Proponuje się utworzenie schronień dla owadów latających, szczególnie dla tzw. dzikich zapylaczy (np. błonkówek z rodzaju *Osmia*).

Uzasadnienie: w uporządkowanym krajobrazie otaczającym siedliska ludzkie na terenie projektowym coraz mniej jest schronień dla drobnych zwierząt. Szacuje się, że w całej Europie znacząco zmniejszyła się liczebność gatunków owadów właśnie ze względu na chemizację rolnictwa i zanik mikrosiedlisk. Dlatego zaleca się odtwarzanie takich siedlisk, które mogą być swoistym refugium dla lokalnych linii genetycznych tych gatunków. Owady te pełnią niebagatelne usługi ekosystemowe, poprawiając odsetek zapylonych kwiatów roślin istotnych dla gospodarki.

7.2. Działania infrastrukturalne i edukacyjno-informacyjne – wsparcie dla ochrony różnorodności biologicznej.

Działania przyrodnicze realizowane w projekcie zgodnie z kryteriami Poddziałania 5.4.3 RPO WSL 2014-2020 wsparte powinny być inwestycjami w postaci utworzenia tras dydaktyczno-przyrodniczych pieszych na terenie sołectwa Czaniec i całej Gminy Porąbka, placów do edukacji ekologicznej przez zabawę oraz sezonowymi centrami do edukacji ekologicznej.

Trasy dydaktyczno-przyrodnicze (piesze)

Działania infrastrukturalne zwłaszcza te dotyczące tras dydaktyczno-przyrodniczych powinny w jak najmniejszym stopniu ingerować w środowisko naturalne jednocześnie kanalizując ruch turystyczny na obszarze projektu. Rekomenduje się zastosowanie materiałów i nawierzchni naturalnych, przepuszczalnych. Na trasie dydaktyczno przyrodniczej powinno znaleźć się odpowiednie oznakowanie oraz tablice informacyjno-edukacyjne związane z gatunkami rodzimymi i lokalnym ekosystemem.

Uzasadnienie: trasy prowadzone na terenach o znaczących walorach krajobrazowych wykorzystywać powinny istniejącą infrastrukturę i ukształtowanie terenu. Z założenia do maksimum powinno się zminimalizować interwencję w środowisko przyrodnicze. W ostateczności, w celu poprawy komfortu

szlaku pieszego zaproponować należy wybrane rodzaje nawierzchni tłuczniowej bez zmiany rzędnych wysokościowych istniejącego terenu oraz z zastrzeżeniem o konieczności ochrony infrastruktury służącej gospodarce wodnej na przedmiotowym terenie przez co konieczności ograniczenia się jedynie do wytyczenia tras po tym terenie, ewentualnych uzupełnieniach kruszywa na tych odcinkach. Oznakowanie trasy powinno być ograniczone do minimum, nie ingerując w krajobraz oraz w istniejącą infrastrukturę. W celu oznakowania szlaku proponuje się wolnostojący element nie związany na stałe z gruntem. W miejscach o znaczących walorach krajobrazowych powinny pojawić się tablice informacyjne oraz miejsca odpoczynku.

Plac do edukacji ekologicznej przez zabawę.

Elementy eko-edukacyjne na placach do edukacji ekologicznej powinny swoimi ideami, funkcjonalnością nawiązywać do gatunków rodzimych, będących elementem dziedzictwa przyrodniczego Beskidów, obszarów chronionych występujących w obszarze oddziaływania projektu.

Uzasadnionym jest, aby poza podstawową małą infrastrukturą placu: ławki, kosze, stojak na rowery itp. wyposażać go w stosowne urządzenia edukacyjne.

Plac do edukacji ekologicznej przez zabawę powinien uwzględniać następujące elementy:

- zieleń – gatunki rodzime – siew i nasadzenia: trawnik, nasadzenia drzew, nasadzenia ziół rodzimych w grządkach, kwietniki.
- zastosowanie nawierzchni mineralnych, utwardzonych, chodnikowych, wodoprzepuszczalnych, np. nawierzchnia żwirowa, nawierzchnia mineralna,
- ścieżka sensoryczna i urządzenia eko-edukacyjne,
- klasa w krajobrazie (outdoor class-room),
- tablice edukacyjno-informacyjne,
- inne niezbędne elementy małej infrastruktury wynikające z pełnionej funkcji / przeznaczenia.

Uzasadnienie: w ochronie różnorodności biologicznej ważna jest świadomość społeczna oraz wiedza i kompetencje ekologiczne mieszkańców i turystów. Te nabywa się od najmłodszych lat, dlatego w ochronie przyrody istotne jest kształtowanie proekologicznych postaw, polegające także na świadomości własnego środowiska przyrodniczego, gatunków cennych, integracji ze środowiskiem przyrodniczym. Takie też założenia należy przyjąć przy tworzeniu Placu do edukacji przez zabawę. Place do edukacji ekologicznej przez zabawę powinny mieć charakter ogólnodostępny, nieodpłatny. Dopuszcza się sezonowość udostępniania placów w przypadku trudnych warunków atmosferycznych, w takich sytuacjach place mogą być czasowo zamykane. Należy założyć iż w okresie zimowym korzystanie z atrakcji placu może być zdecydowanie mniejsze niż w sezonie ciepłym lub może być niemożliwe ze względu na warunki atmosferyczne.

Sezonowe centrum edukacji ekologicznej w sołectwie Czaniec

Sezonowe centrum edukacji ekologicznej w Czańcu rekomenduje się usytuować w ramach jednej lokalizacji wraz z placem do edukacji ekologicznej przez zabawę, co podwyższy obopólnie ich wartość merytoryczną i przydatność z punktu widzenia wykorzystania na cele edukacji ekologicznej. Lokalizację należy przewidzieć w miejscu łatwo dostępnym dla mieszkańców i turystów z możliwością bezpośredniego wejścia / dotarcia do tras dydaktyczno-przyrodniczych pieszych.

Sezonowe centrum edukacji ekologicznej – jak sama nazwa wskazuje – powinno być czynne przez większą część roku, wygaszając swoją aktywność w okresie zimowym, kiedy działalność edukacyjna w przestrzeni przyrodniczej jest ograniczona ze względu na niską temperaturę i opady śniegu.

Oferta sezonowego centrum edukacji ekologicznej powinna obejmować: pikniki, warsztaty, zajęcia dla dzieci szkolnych, warsztaty dla dorosłych, działania aktywizujące.

Centrum powinno wykorzystywać powstałą w ramach placu infrastrukturę edukacyjną, która ma uczyć przez zabawę.

Centrum powinno inicjować i realizować współpracę z innymi podmiotami, w szczególności z organizacjami pozarządowymi w zakresie efektywnego wykorzystania powstałej infrastruktury i realizacji projektów pro-przyrodniczych.

Uzasadnienie: sezonowe centrum edukacji ekologicznej umożliwi prowadzenie działań edukacyjnych dedykowanych różnym grupom odbiorców. Pozwoli na wprowadzanie do społeczności lokalnych idei i informacji dotyczących ochrony przyrody ekologii. Centrum stanowić będzie doskonałe uzupełnienie zaplanowanych tras dydaktyczno-przyrodniczych, jednocześnie działalność tam prowadzona integrować będzie społeczność lokalną wokół działań proekologicznych. Centrum – swoimi działaniami – w bezpośredni sposób przyczyni się do popularyzacji gatunków rodzimych.

Działania edukacyjne i informacyjno-promocyjne w projekcie

Działania edukacyjne w projekcie powinny mieć charakter otwarty, różnorodny, powinny docierać do dedykowanej grupy odbiorców, uwzględniać potrzeby osób niepełnosprawnych, z różnym stopniem i formą niepełnosprawności. Rekomenduje się realizację działań integracyjnych.

Proponuje się wykorzystanie mediów społecznościowych i tradycyjnych (prasa radio).

W ramach działań edukacyjnych charakter taki mają samodzielne i grupowe spacer po trasach dydaktyczno-przyrodniczych, ale także proponuje się zastosowanie metod aktywnej edukacji: pikników, zajęć aktywizujących, warsztatów o tematyce przyrodniczej, ekologicznej, bioróżnorodności.

Proponuje się przewidzieć gadżety, upominki dla uczestników projektu szczególnie dzieci i młodzieży. Gadżety powinny mieć charakter ekologiczny być powiązane z tematyką projektu.

Uzasadnienie: w ochronie różnorodności biologicznej ważna jest świadomość społeczna oraz wiedza i kompetencje ekologiczne mieszkańców i turystów. Te nabywa się od najmłodszych lat, dlatego w ochronie przyrody istotne jest kształtowanie proekologicznych postaw, polegająca także na świadomości własnego środowiska przyrodniczego, gatunków cennych, integracji ze środowiskiem przyrodniczym. Takie też założenia należy przyjąć przy realizacji działań edukacyjnych i informacyjno-promocyjnych. Działania powinny mieć charakter ogólnodostępny, nieodpłatny.

Zakupy i wyposażenie w projekcie

W ramach projektu należy przewidzieć niezbędne zakupy związane z funkcjonowaniem i działalnością bieżącą tras dydaktyczno-przyrodniczych. Wyposażenie multimedialne niezbędne do prowadzenia prac, realizacji zajęć czy szeroko rozumianej edukacji ekologicznej. Dodatkowo w wyposażeniu należałoby uwzględnić rozwiązania mobilne, takie jak namioty bądź inne mobilne rozwiązania umożliwiające aranżowanie dodatkowych przestrzeni do edukacji ekologicznej (wraz z wyposażeniem) w trakcie imprez lokalnych, np. pikników ekologicznych i /lub innych festynów związanych z tematyką ochrony przyrody. Niezbędny będzie również sprzęt fotograficzny do dokumentowania przedsięwzięć oraz sprzęt audio do prowadzenia zajęć w atrakcyjnej formie.

Należy również uwzględnić możliwość regularnego odkoszenia części tras dydaktyczno-przyrodniczych z nawierzchnią trawiastą naturalną, do tego zadania (uwzględniając całość tras w Gminie) niezbędnym byłaby kosiarka samojezdna lub inne urządzenie mechaniczne.

Uzasadnienie: Zakupy w projekcie stanowią niezbędne uzupełnienie umożliwiające prawidłową realizację projektu, również po jego zakończeniu w okresie trwałości. Zakupy i wyposażenie w sposób pośredni przyczynią się do efektywniejszego zrealizowania działań edukacyjnych i informacyjno-promocyjnych związanych z ochroną różnorodności biologicznej.

Literatura

Blarowski A., Gajczak J., Łajczak A., Parusel J., Wilczek Z., Witkowski Z. 1997. Przyroda województwa bielskiego. Stan poznania, zagrożenia i ochrona. Colgraf–Press, Poznań.

Hallmann CA, Sorg M, Jongejans E, Siepel H, Hofland N, Schwan H, et al. (2017) More than 75 percent decline over 27 years in total flying insect biomass in protected areas. PLoS ONE 12(10): e0185809.

Jędrzejewski W., S. Nowak, K. Stachura, M. Skierczyński, R.W. Mysłajek, K. Niedziałkowski, B. Jędrzejewska, J.M. Wójcik, H. Zalewska, M. Pilot. 2005. Projekt korytarzy ekologicznych łączących Europejską sieć Natura 2000 w Polsce. Opracowanie wykonane dla Ministerstwa Środowiska w ramach realizacji programu Phare PL0105.02. Zakład Badania Ssaków PAN, Białowieża

Jonsson L. 2006. Ptaki Europy i obszaru śródziemnomorskiego. Muza SA, Warszawa.

Lafranchis T. 2004. Motyle dzienne. Przewodnik terenowy i klucz do rozpoznawania. Multico Oficyna wydawnicza, (wydanie polskie)

Liro A. 1995. Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.

Liro A. (red.) 1998. Strategia wdrażania krajowej sieci ekologicznej ECONET – Polska. Fundacja IUCN Poland, Warszawa.

Mysłajek R.W. 2002. Park fabryczny w Czańcu na Pogórzu Śląskim. Przyroda Górnego Śląska 28: 13.

Mysłajek R.W., Kurek K., Jonderko T., Tołkacz K., Kiszka N., Gewartowska O., Dorda A., Nowak S., Warchałowski M. 2015. Różnorodność gatunkowa i ochrona nietoperzy Pogórza Śląskiego.

Pucek Z (red.). 1984. Klucz do oznaczania ssaków Polski. PWN, Warszawa.

Sikora A., Rohde A., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.) 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski. Bogucki Wydawnictwo Naukowe, Poznań.

Wilk T. , Bobrek R., Pępkowska-Król A. Neubauer G., Kosicki J.Z. (2016) Ptaki Karpat – stan, zagrożenia, ochrona. Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków. Marki.

Zajac A., Zajac M. (red.). 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce (ATPOL). Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

Matuszkiewicz W., Faliński J.B., Kostrowicki A.S., Matuszkiewicz J.M., Olaczek R., Wojterski T., 1995, Potencjalna roślinność naturalna Polski. Mapa przeglądowa 1:300 000. Arkusze 1-12, IGiPZ PAN, Warszawa.

www.korytarze.pl

www.geoserwis.gdos.pl

www.komisjafaunistyczna.pl/kf-pl/kfw_p3_lista.htm

www.monitoringptakow.gios.gov.pl/8,monitoring_ptakow.html